

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

14 oktober 2003

VERZOEKSCHRIFT

over de ophaling, verwerking en vernietiging van dierlijke afvalstoffen

VERSLAG

**namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening
uitgebracht door de heren Jef Van Looy en Jos Bex**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jacques Timmermans.

Vaste leden :

de heren Gerald Kindermans, Jan Laurys, Erik Matthijs,
Jef Van Looy ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Dominique Guns, de
heren Patrick Lachaert, Paul Wille ;

de heer Jean Geraerts, mevrouw Marleen Van den Eynde,
de heer Frans Wymeersch ;

de heren Jacky Maes, Jacques Timmermans ;

de heer Johan Malcorps ;

de heer Jos Bex.

Plaatsvervangers :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever,
de heren Mark Van der Poorten, Jan Verfaillie ;

de heer Louis Bril, mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht,
de heren Guy Sols, Gilbert Van Baelen ;

mevrouw Niki De Gryze, de heren Pieter Huybrechts, Jan
Penris ;

de heren Bruno Tobback, Jan Van Duppen ;

mevrouw Vera Dua ;

de heer Herman Lauwers.

INHOUD

	Blz.
I. Samenvatting van de inhoud van het verzoekschrift	4
II. Bespreking	5
II.1. Standpunt van de minister	5
II.2. Eerste bespreking op 15 mei 2003	7
II.3. Hoorzitting met de verzoeker op 3 juli 2003	10
II.4. Afronding van de bespreking op 9 oktober 2003	12
III. Conclusie	13
Bijlagen	15

DAMES EN HEREN,

Op 20 maart 2003 diende de heer Ewoud Doerrleben bij het Vlaams Parlement een verzoekschrift in over de ophaling, verwerking en vernietiging van dierlijke afvalstoffen. Het verzoekschrift werd op 21 maart 2003 ontvankelijk verklaard en voor behandeling naar de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening verwezen. De commissie heeft het verzoekschrift besproken op 24 april, 15 mei en 3 juli 2003.

Op 3 juli 2003 werd de verzoeker gehoord en besliste de commissie de termijn voor de behandeling van het verzoekschrift met drie maanden te verlengen (cfr. artikel 4 van het bijzonder decreet van 6 juli 2001 houdende regeling van het recht om verzoekschriften bij het Vlaams Parlement in te dienen). Op 9 oktober 2003 werd de behandeling van het verzoekschrift afgerond.

I. SAMENVATTING VAN DE INHOUD VAN HET VERZOEKSCHRIFT

Tot 1999 was het volgens de verzoeker toegelaten dierlijk afval en kadavers te verwerken tot diersoep en vetten bestemd voor consumptieve toepassingen. Een aantal crisissen op het vlak van voedselveiligheid, onder meer de dioxinecrisis, hebben ertoe geleid dat er op Europees niveau maatregelen werden genomen om de verwerking aan strengere voorwaarden te onderwerpen. Dit heeft gevolgen gehad voor de ophalers en verwerkers van dierlijk afval.

Een van deze maatregelen was de verandering in de klassering van de soorten dierlijke afvalstoffen naargelang hun herkomst. De klasseringen zijn LRM (laag risicomateriaal), HRM (hoog risicomateriaal) en GRM (gespecificeerd risicomateriaal). Zo worden kadavers van landbouwhuisdieren, kadavers van gezelschapsdieren en delen van runderen na de slachting volgens de verzoeker niet langer als LRM maar als GRM geklasseerd. Tevens is er een verbod om diersoep uit GRM verkregen nog langer aan te wenden voor consumptiedoeleinden. Dit diersoep moet nu vernietigd worden.

De verzoeker stelt dat slechts één bedrijf door de Vlaamse overheid erkend is voor de verwerking van GRM, waardoor dit bedrijf het monopolie heeft van de markt van de verwerking van dierlijke afvalstoffen. Dit monopolie heeft betrekking op drie aspecten : verwerking van GRM afkomstig uit slachthuizen, verwerking van kadavers van gezelschapsdieren en verwerking van kadavers van landbouwhuisdieren.

De kosten voor de ophaling en verwerking van het dierlijk afval moeten in principe door de aanbieder gedragen worden. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de slachthuizen en de vleesverwerkende nijverheid. Voor wat landbouwbedrijven betreft, komt het Vlaams Gewest wel tussen in de kosten voor de ophaling én verwerking van de kadavers van landbouwhuisdieren. Deze tegemoetkoming wordt rechtstreeks aan de verwerker betaald, na financiële controle. De overige kosten worden gedragen door de aanbieders van de kadavers, met name de landbouwbedrijven.

Omdat slechts één bedrijf deze tegemoetkomingen van de overheid geniet, wordt volgens de verzoeker de natuurlijke marktwerking verstoord, waardoor de facto een monopoliesituatie ontstaat. De verzoeker dringt erop aan dat dit monopolie doorbroken wordt, onder meer door de tegemoetkomingen in de kosten voor de ophaling en verwerking van landbouwhuisdieren niet tot één bedrijf te beperken en door het uitwerken van een regeling die aan alle ondernemingen gelijke kansen biedt voor mededinging.

Concreet formuleert de heer Doerrleben de volgende verzoeken :

- dat het Vlaams Parlement de minister opdraagt een vergelijkend onderzoek van kostprijzen te laten uitvoeren, conform de aanbevelingen van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) ;
- dat het Vlaams Parlement, na uitvoering van het onderzoek, de minister vraagt om de exclusieve regelingen betreffende tegemoetkomingen in de kosten van de ophaling van landbouwhuisdieren op te heffen ;
- dat de minister een aangepaste regeling uitwerkt die aan alle ondernemingen gelijke rechten en kansen biedt voor mededinging en onafhankelijkheid ;
- dat het Vlaams Parlement de minister vraagt de regeling voor prestatievergoedingen in het Vlaams Gewest te herzien. Bij het sterven van landbouwdieren die worden gehouden uit liefhebberij en zonder bedrijfsmatige productie voor consumptie, moeten de eigenaren zelf de volledige kosten dragen van de ophaling, verwerking en vernietiging zonder aanspraak te kunnen maken op uitkeringen gefinancierd met gemeenschapsgelden.

II. BESPREKING

II.1. Standpunt van de minister

Op verzoek van de commissie geeft mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, op 24 april 2003 een eerste reactie op het verzoekschrift. Een nota met het standpunt van de minister, voorbereid door de OVAM, wordt reeds voor de vergadering aan de commissieleden bezorgd.

In de nota wenst de OVAM een aantal beweringen uit het verzoekschrift te nuanceren.

In de aanzet van het verzoek worden vier punten aangehaald die het gevolg zouden zijn van Europese maatregelen. In het derde punt wordt gesproken over de uitbreiding van de financiële tegemoetkoming in de kosten aan de landbouwbedrijven door het Vlaamse Gewest. De OVAM wenst erop te wijzen dat op 24 december 2002 Europese richtsnoeren zijn gepubliceerd, waarin de lidstaten, met het oog op de bescherming van de volksgezondheid, de toestemming krijgen om financiële steun te verlenen voor het ophalen (tot 100 percent van de kosten) en het verwerken (tot 75 percent van de kosten) van krenge. Deze richtsnoeren moeten gerespecteerd worden vanaf 1 januari 2004. Tot die tijd is, zowel voor de ophaling als de verwerking, een financiële steun van 100 percent geoorloofd. In Vlaanderen werd in 2001 een extra steun toegekend aan de veehouderijen voor 70 percent van de kosten van de ophaling en verwerking van de krenge van landbouwdieren. In 2002 werd deze steun afgebouwd naar 50 percent. Het Vlaams Gewest bevindt zich dus ruim onder de drempels voor financiële steun die door de Europese commissie toegelaten zijn.

Verder wordt er vermeld dat de marktposities van de verschillende spelers zijn gewijzigd ten gevolge van de Europese maatregelen. Dit lijkt de OVAM evident, aangezien elk bedrijf zijn eigenheid heeft en de gevolgen van nieuwe maatregelen dan ook uiteenlopend kunnen zijn voor verschillende bedrijven.

In het verzoekschrift wordt gesteld dat de klassering van kadavers van landbouwdieren en van gezelschapsdieren gewijzigd is van laagrisicomateriaal (LRM) naar gespecificeerd risicomateriaal (GRM). Kadavers van landbouwdieren waren reeds hoogrisicomateriaal (HRM) en dus geen LRM. Alleen krenge van runderen, schapen en geiten zijn gewijzigd van HRM naar GRM. Voor varkens en pluimvee is er dus niets veranderd.

Krenge van gezelschapsdieren werden inderdaad geklasseerd onder LRM, en dit is nu gewijzigd naar HRM, niet naar GRM, zoals de verzoeker stelt.

Inzake het gebruik van het diermeel zijn er veranderingen doorgevoerd die ook, en vooral, voor het gebruik van diermeel afkomstig van LRM zware gevolgen had. Het gebruik van alle diermelen in veevoeding (vroeger de grootste afzetmarkt) werd einde 2000 verboden. Het is inderdaad zo dat alle melen en vetten van GRM verbrand moeten worden, dit geldt ook voor de melen van HRM. Vetten van HRM kunnen nog gebruikt worden in bijvoorbeeld de oleochemie. Voor HRM en GRM is dit echter geen nieuwe evolutie, maar het gevolg van Europese regelgeving van 1998 en de dioxinecrisis in 1999. Melen van LRM kunnen voorlopig nog gebruikt worden voor meststoffen en petfood, maar deze afzetmarkt is zeer beperkt. Vetten van LRM mogen nog gebruikt worden in veevoeding.¹

¹ De minister laat aan het verslag toevoegen dat sinds 1 mei 2003 de Verordening (EG) Nr. 1774/2002 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten, van kracht is. Centraal in de verordening staat de veilige en definitieve verwijdering van risicovolle dierlijke materialen uit de voedselketen. Hiertoe worden drie categorieën dierlijke materialen onderscheiden:

Categorie 1-materiaal betreft de meest risicovolle materialen met een duidelijk gezondheidsrisico. Dit zijn met name het gespecificeerd risicomateriaal en kadavers van runderen, schapen en geiten. Categorie 1-materiaal dient, eventueel na voorbehandeling, te worden vernietigd door verbranding.

Categorie 2-materiaal bestaat uit kadavers van andere diersoorten (onder andere gezelschapsdieren) en overig dierlijk materiaal dat niet geschikt is voor menselijke consumptie. Na bewerking of verwerking kunnen deze materialen worden aangewend als meststof, gebruikt worden voor de vervaardiging van technische producten of bestemd voor verbranding.

Categorie 3-materiaal is die fractie die afkomstig is van dieren die voor menselijke consumptie zijn goedgekeurd. Het materiaal kan na bewerking of verwerking worden gebruikt als grondstof voor petfood en diervoeding, of voor de vervaardiging van technische producten.

De eerste twee categorieën dienen geweerd te worden uit de voedselketen. Enkel categorie 3-materialen kunnen nog gebruikt worden als grondstof voor diervoeders. Hierbij is kannibalisme (het voederen van verwerkte dierlijke eiwitten van een bepaalde diersoort aan dieren van diezelfde diersoort) verboden. Voorlopig wordt echter het algemeen verbod (de zogenaamde Europese feedban) op het gebruik van verwerkte dierlijke eiwitten voor landbouwhuisdieren (sinds december 2000) gehandhaafd. Dit verbod zal trouwens niet automatisch opgeheven worden bij publicatie van de nieuwe verordening, maar afhangen van een toekomstig Europees besluit over de feedban. Veel zal afhangen van de controleerbaarheid van de dierlijke materialen van plaats van productie tot en met de eindbestemming.

De verzoeker klaagt aan dat er slechts één bedrijf op de Vlaamse markt is dat de verwerking van GRM verzorgt. Nochtans zijn er 3 bedrijven vergund en erkend voor de verwerking van GRM. De OVAM kan echter geen bedrijven verplichten van deze erkenning gebruik te maken, tenzij er noodsituaties optreden. Voorlopig wenst slechts één van de vergunde bedrijven GRM te ontvangen voor verwerking.

Wat de ophaling van GRM betreft, zijn er wel meerdere spelers actief. Ook voor de ophaling van krenge van gezelschapsdieren zijn er meerdere firma's erkend. Deze kunnen, naast de door de verzoeker bedoelde verwerker van dierlijk afval, met de opgehaalde krenge ook terecht bij vergunde verbrandingsinstallaties, dierencrematoria en eventueel dierenbegrafplaatsen.

Ook inzake de tegemoetkoming van de Vlaamse overheid geeft de verzoeker volgens de OVAM een verkeerd beeld van de feiten. Reeds sinds 1993 bestaat er een tussenkomst voor de niet-bijdrageplichtigen (particulieren en kleine veehouderijen), zowel voor de ophaling als voor de verwerking. Er wordt geen onderscheid gemaakt in de tarieven voor niet-bijdrageplichtigen. Het enige verschil bestaat in de persoon of instantie die de betaling op zich neemt : voor de niet-bijdrageplichtigen is dit dus de Vlaamse overheid. De reden van deze tussenkomst is de preventie van sluikstortingen of het begraven van dierlijk afval op punten waar dit slechts sporadisch vrijkomt. Wanneer dit afval immers op een illegale wijze verwijderd zou worden, kan dit reële gevaren inhouden voor milieu, volks- en diergezondheid.

In 2001 ontstond de noodzaak om ook gedeeltelijk tussen te komen in de kosten van de bijdrageplichtigen. De kosten werden immers plotseling zo hoog dat deze niet volledig door de veehouderijen konden gedragen worden, zonder dat de sector in grote moeilijkheden zou komen.

Beide hierboven geschetste financiële tussenkomsten zijn steeds beperkt geweest tot dode landbouwdieren (geen gezelschapsdieren).

De verzoeker zou uit contacten met de OVAM hebben opgemaakt dat de tegemoetkoming voor bijdrageplichtigen alleen uitbetaald kan worden aan één bedrijf, zelfs wanneer een ander bedrijf zich in een objectief vergelijkbare situatie bevindt. De minister spreekt dit volledig tegen en vraagt zich af hoe de verzoeker dit kon afleiden uit de communicatie met de OVAM. Het is zeker geen officieel standpunt. De Vlaamse overheid wil abso-

luut niet in de weg staan van nieuwe spelers op de markt van dierlijk afval. De minister wil wel benadrukken dat momenteel in Vlaanderen niet één bedrijf zich in dezelfde objectieve situatie bevindt.

Uiteraard is de financiële controle van het bedrijf dat vergoed wordt enkel gebaseerd op specifieke aspecten gebonden aan de ophaling van kadavers van landbouwdieren. De vergoeding wordt immers alleen betaald voor landbouwdieren. De bepaling van de jaarlijkse tegemoetkoming is gebaseerd op twee pijlers : enerzijds de fysieke gegevens (registers van opgehaalde landbouwkrenge) en anderzijds de financiële gegevens. Deze laatste worden zowel door de bedrijfsrevisor als door een door de OVAM aangesteld gespecialiseerd auditbureau doorgelicht. Voor gezelschapsdieren wordt in geen geval financieel tussengekomen, deze kosten worden te allen tijde gedragen door de eigenaar van het overleden dier.

In bijlage 2 van het verzoekschrift wordt aangetoond dat de verhouding tonnage dierlijk afval/aantal ophalingen veel kleiner is voor veebedrijven dan voor slachthuizen. Dit spreekt voor zich, aangezien een ophaling bij een veehouderij meestal 1 of enkele krenge betreft, terwijl in slachthuizen grote hoeveelheden afval gelijktijdig kunnen worden opgehaald. De reden waarom krenge bij veehouders niet opgeslagen mogen worden om het aantal ophalingen naar beneden te halen, is de verplichting om dit dierlijk afval binnen de 24 uren te melden aan een verwerker van dierlijk afval, die dit afval binnen de 2 werkdagen moet ophalen. Uiteraard heeft dit alles een niet te onderschatten invloed op de kosten voor de ophaling van het afval.

Samengevat kan dus gesteld worden dat er inderdaad maar één verwerker van GRM en krenge van landbouwdieren actief is op de Vlaamse markt. Dit is echter niet het geval voor de ophaling en verwerking van LRM. Hier speelt een vrije markt met een ruim aantal spelers. Het beleid van de Vlaamse overheid is er absoluut niet op gericht om nieuwe spelers wat betreft de ophaling en verwerking van GRM en krenge tegen te houden of te ontmoedigen. Een bewijs hiervan is dat er in 2002 reeds 2 nieuwe erkenningen voor de verwerking van GRM werden verleend. Voorlopig lijken deze bedrijven echter geen interesse te hebben om deze activiteiten ook effectief uit te voeren. Daarbij moet in het achterhoofd worden gehouden dat de erkenning als ophaler of verwerker van GRM en/of krenge verplichtingen met zich meebrengt, zoals de ophaalplicht binnen een bepaalde termijn, waaraan niet gemakkelijk voldaan kan worden.

Een bedrijf dat een dergelijke erkenning wil ontvangen, moet dan ook kunnen aantonen dat het de bijhorende verplichtingen kan dragen.

Aangezien er op dit moment in de praktijk dus slechts één bedrijf in staat is om GRM en krenge te verwerken, is de financiële tegemoetkoming dan ook voorbehouden aan dit ene bedrijf. Wanneer er echter meerdere bedrijven krenge zouden kunnen verwerken, zal er een andere (financiële) regeling moeten getroffen worden.

Zoals reeds eerder aangehaald, is de situatie zoals ze hier geschetst wordt voor GRM en krenge van landbouwdieren, niet van toepassing op de ophaling en verwerking van krenge van gezelschapsdieren. Hiervoor zijn wel degelijk meerdere ophalers erkend, en zijn er ook verschillende afvoermogelijkheden. Enerzijds is er uiteraard de verwerker van dierlijk afval/krenge, anderzijds zijn vergunde verbrandingsinstallaties, dierencrematoria en dierenbegraafplaatsen ook legitieme afvoerpistes. Voor gezelschapsdieren is nooit in enige financiële tussenkomst voorzien.

De verzoeker vraagt een vergelijkend onderzoek van de kostprijzen van de verschillende verwerkers van dierlijk afval, eventueel met inbegrip van dierencrematoria. Uiteraard zou een diepgaand onderzoek meer duidelijkheid kunnen bieden over de financiële situatie van deze sector. Daarbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat de ophaling en verwerking van LRM, GRM en krenge van landbouwdieren en krenge van gezelschapsdieren een sterk verschillende werkwijze vereist, die moeilijk te vergelijken is.

II.2. Eerste bespreking op 15 mei 2003

Vragen en opmerking van de leden

De heer *Jef Van Looy* stelt een aantal punctuele vragen. Bestaat er een overeenkomst met de firma die instaat voor de ophaling en verwerking van GRM? Welke bedragen werden er tot nu toe aan deze firma betaald? Wordt deze firma ook vergoed voor ophaling en verwerking van gezelschapsdieren? Hoe is de verhouding tussen LRM, HRM en GRM in het totale aanbod aan dierlijk afval en krenge? Welke soorten afval bevatten de diverse categorieën precies? Wie mag wat verwerken? Worden alle soorten dierlijk afval samen opgehaald? Zo ja, hoe kunnen dan alle soorten afval uit elkaar worden gehouden als slachtafval, dode huisdieren en dode landbouwdieren samen worden opgehaald? Waarom wordt er nog steeds diermeel

geproduceerd terwijl zoveel afval moet worden vernietigd?

Een specifiek aandachtspunt van de heer Van Looy is de vernietiging van BSE-runderen. Wat is de beste vernietigingstechniek? In Engeland wordt voor directe verbranding gekozen. In België worden de kadavers van BSE-runderen geperst, het vocht wordt opgevangen en gezuiverd en de rest van het kadaver wordt tot meel verwerkt en daarna in cementovens verbrand. Hoe weet men echter dat het gezuiverde vocht geen prionen meer bevat?

De heer Van Looy vraagt ook inzage in de OVAM-studie over de kostprijs voor de verwerking van dierlijk afval.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* vindt het eigenaardig dat de bijdrage van de bijdrageplichtigen bepaald wordt op basis van het totale aantal dieren dat de landbouwer heeft, en niet op basis van de sterftegraad in de veestapel. Dit is niet logisch: een landbouwer met een grote veestapel die weinig sterfte heeft onder zijn dieren, moet evenveel of meer betalen dan een landbouwer met een kleinere veestapel die een grotere sterfte heeft.

De heer *Jos Bex* stelt voor om de indiener van het verzoekschrift te horen. In de nota van de minister worden een aantal beweringen van de indiener in twijfel getrokken of zelfs ontkend. De indiener moet de kans krijgen hierop te repliceren. Ten gronde heeft de heer Bex twee opmerkingen inzake de reglementering rond ophaling en verwerking van krenge en dierlijk afval.

Ten eerste is de reglementering hier en daar vaag. Zo kan volgens de nota de financiële tussenkomst voor de ophaling en verwerking van krenge uitgebreid worden naar meerdere bedrijven "wanneer deze kunnen aantonen dat ze de bedoelde activiteiten op een verantwoorde manier op zich kunnen nemen". Dat is volgens de heer Bex een vage omschrijving die bijgevolg aan de overheid een ruime interpretatievrijheid laat. Eenzelfde opmerking geldt voor de definitie van 'landbouwdier'. Geiten kan men volgens de spreker bijvoorbeeld als gezelschapsdier, maar ook als landbouwdier beschouwen, afhankelijk van de concrete situatie en van de visie hierop van de eigenaar van de dieren.

Ten tweede is de kostenstructuur onevenwichtig. Het grootste deel van het aanbod aan krenge en dierlijk afval is afkomstig van de slachthuizen en vleesverwerkende bedrijven, maar de kosten voor

de ophaling en verwerking ervan worden doorgeschoven naar de veehouderij.

De heer *Johan Malcorps* steunt de vraag van de heer Bex om de indiener te horen. Hij stelt vast dat er in deze sector een feitelijk monopolie bestaat. Waakzaamheid is dan ook geboden.

Een van de risico's is dat een bedrijf dat de facto een monopolie heeft voor de ophaling en verwerking van krengen en dierlijk afval van landbouwdieren, misbruik zou maken van die positie om ook andere delen van deze markt in te nemen, zoals de ophaling en verwerking van kadavers van gezelschapsdieren. Deze maken slechts een klein deel uit van de totale productie van dierlijk afval, waardoor deze gemakkelijk op te nemen zijn in de grotere stroom van kadavers van landbouwdieren. Dat kan volgens de heer Malcorps leiden tot dumpingprijzen voor het ophalen van gezelschapsdieren, waardoor de concurrentie uit de markt geprijsd wordt.

Replik van de minister en de OVAM

De vragen van de leden worden beantwoord door mevrouw *Vera Dua*, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, en door de heren *Peter De Bruyne* en *Geert De Roover* van OVAM.

De ophaling en verwerking van dierlijk afval wordt beleidsmatig van zeer nabij opgevolgd door de Commissie voor Dierlijk Afval, samengesteld uit afgevaardigden van de overheid, de landbouwsector en de verwerkingssector.

In het kader van de aangehaalde problematiek slaat de term dierlijk afval op het geheel van kadavers van zowel gezelschapsdieren als fokdieren (landbouwdieren). Het duidelijke onderscheid tussen gezelschapsdieren en fokdieren heeft zijn belang voor het al dan niet tussenkomen van de overheid in de kostprijs van de ophaling en verwerking. Er wordt geen vergoeding uitgekeerd voor de ophaling en verwerking van gezelschapsdieren.

De indeling gebeurt louter op basis van de dieren zelf, en niet op basis van de plaats waar ze staan of op basis van de visie van de eigenaar van de dieren. Een geit is bijvoorbeeld een fokdier, ook al beschouwt de eigenaar haar als een gezelschapsdier. Een kat is steeds een gezelschapsdier.

Er zijn twee betalingssystemen voor de ophaling en verwerking van dierlijk afval. Belangrijk hierbij is dat de veehouders vrij kunnen kiezen tussen beide systemen.

Ten eerste is er het systeem van individuele tarifiering, waarbij de veehouders betalen per opgehaald kadaver. Op die manier worden de veehouders met een lage sterftegraad in hun veestapel beloond. Zij kunnen kiezen voor een betaling per ophaling. De kostprijs bedraagt maximum 123,95 euro (voorheen 5.000 frank) per opgehaald kadaver. Slechts een minderheid van de veehouders kiest voor dit systeem.

Ten tweede is er een forfaitair abonnementssysteem, waarbij de bijdrage berekend wordt op basis van de grootte van de veestapel. De meeste veehouders kiezen voor dit systeem. Hierbij worden de aanbieders in twee categorieën verdeeld: de bijdrageplichtigen, namelijk grote en middelgrote veehouders, en de niet-bijdrageplichtigen, namelijk particulieren en kleine veehouderijen. In de periode 1993-2001 betaalden de bijdrageplichtigen 100 procent van de ophalings- en verwerkingskosten, terwijl er voor de niet-bijdrageplichtigen 100 procent tussenkomst van de overheid was. In 2001 werd een bijkomende tussenkomst ingesteld voor de bijdrageplichtigen als gevolg van de BSE-crisis en het daaruit voortvloeiende verbod om nog langer dierlijk afval tot diersmeermiddel te verwerken. De tussenkomst van de overheid wordt rechtstreeks aan de verwerker uitbetaald. De overheid komt enkel tussen voor ophaling en verwerking van kadavers van landbouwdieren, niet voor gezelschapsdieren. De kosten voor ophaling en verwerking van gezelschapsdieren vallen volledig ten laste van de aanbieder.

Hoewel dit systeem duurder uitvalt voor de overheid, biedt het ook voordelen voor zowel overheid als veehouder. De veehouder heeft het voordeel van de risicospreiding (indien hij geconfronteerd zou worden met een massale sterfte onder zijn veestapel, zou het individuele tarifieringssysteem erg duur uitvallen), terwijl het abonnementsysteem voor de overheid het risico verkleint op het ontstaan van illegale afvalcircuits. De veehouder heeft toch betaald voor de ophaling en verwerking van de kadavers en heeft er dan ook geen baat bij zijn toevlucht te nemen tot sluikstorten of andere illegale verwijderingsmethodes.

In totaal zijn er drie bedrijven vergund voor de verwerking van hoog risicomateriaal: Cominbel (Sint-Lievens-Houtem), Van Pollaert (Gent) en Rendac (Denderleeuw). Van die drie bedrijven is enkel Rendac effectief geïnteresseerd in deze activiteit, waardoor de facto dit bedrijf een monopolie heeft. Een ander bedrijf dat vooral in Limburg instond voor de ophaling van kadavers, staakte in 1995 zijn activiteiten.

Rendac is om bedrijfseconomische en fiscale redenen opgesplitst in diverse eenheden :

- Rendac Transport : de vervoersmaatschappij die instaat voor de ophaling van de kadavers ;
- Rendac België : opgericht voor deelnemingen en centraal beheer van vaste activa ;
- Rendac NV : verantwoordelijk voor de sites in Denderleeuw (depot en verwerkingseenheid) en Torhout (depot).

Het feit dat een enkel bedrijf een monopoliepositie heeft voor de ophaling en verwerking van grote hoeveelheden dierlijk afval, stelt de overheid evenwel voor een dubbel probleem : het benadeelt de onderhandelingspositie van de overheid en het maakt haar in crisisperiodes zeer sterk afhankelijk van een enkel bedrijf. Dit probleem geldt in de eerste plaats voor landbouwdieren, en in veel mindere mate voor gezelschapsdieren. Men kan zich wel afvragen of, en in welke mate, de monopoliepositie van Rendac de concurrentiepositie van andere ophalers en verwerkers van kadavers van gezelschapsdieren beïnvloedt.

Het kan eigenaardig lijken dat de twee andere vergunde bedrijven geen belangstelling hebben voor de verwerking, al bestaat er nochtans duidelijk een markt voor. Deze firma's beschikken over slechts één verwerkingslijn, die ze aanwenden voor de verwerking van LRM tot bijvoorbeeld dierlijk vet, waarvoor er nog nuttige toepassingen bestaan. Indien ze die verwerkingslijn zouden aanwenden voor de verwerking van HRM, kunnen ze aan het eindproduct geen commercieel nuttige toepassing meer geven. HRM wordt immers verwerkt tot diermeel, dat daarna verbrand wordt.

De verwerkingsinstallatie is niet altijd technologisch aangepast aan krengeverwerking. Volledige kadavers vergen een heel andere aanpak dan slachtafval (spierweefsel, beenderen). Bovendien is het ophalen van kadavers van landbouwdieren, met inachtnaam van de nodige reglementeringen terzake (meldingsplicht binnen de 24 uur en ophaalplicht binnen de 48 uur), een logistiek complexe operatie. Rendac krijgt op piekdagen tot 3.000 oproepen per dag te verwerken.

De recente landbouwcrisis en de daaropvolgende verstrenging van de Europese reglementering hebben de sector bovendien grondig door elkaar geschud. In de praktijk worden verwerkers bijna gedwongen te kiezen tussen verwerking van dierlijk afval (LRM) en zuivere destructie (HRM), wil-

len ze winst kunnen maken. De verstrenging van de regelgeving heeft ook geleid tot een tendens naar schaalvergroting, omdat enkel echt grote verwerkers nog economisch leefbaar zijn.

Dat de regelgeving recent vaak gewijzigd is, heeft ook niet bijgedragen tot een gunstig investeringsklimaat maar eerder tot onzekerheid en het gebrek aan een langetermijnvisie voor de sector.

Indien de andere vergunde bedrijven zich echter effectief zouden toeleggen op ophaling en verwerking van HRM, zouden ze eveneens een tussenkomst krijgen van de overheid, net zoals nu het geval is met Rendac. De vergoedingen die Rendac krijgt zijn gebaseerd op een financiële doorlichting van het bedrijf, die sinds 1993 jaarlijks gebeurt. De verwerkingskosten worden berekend aan de hand van een analyse van de resultatenrekeningen en jaarverslagen van diverse verwerkings- en destructiebedrijven. De kostenstructuur wordt doorgeïllustreerd door een onafhankelijk auditbureau.

De ophaling gebeurde vroeger samen met de ophaling van kadavers van landbouwdieren en slachtafval. Er is een evolutie naar aparte ophaling van elke soort afval. Dit is echter niet verplicht.

Toch is vrij precies geweten welke hoeveelheden van welke soorten dierlijk afval worden opgehaald. Er worden aparte registers bijgehouden voor landbouwdieren (met een onderverdeling voor bijdrage- en niet-bijdrageplichtigen) en gezelschapsdieren. Wanneer een veehouder een kadaver heeft, contacteert hij de verwerkingsfirma en meldt hij meteen ook om welk soort dier het gaat, met opgave van de gewichtscategorie. De chauffeur van de verwerkingswagen controleert deze gegevens. De firma weet dus hoeveel dieren van welke soort en van welke gewichtscategorie werden opgehaald. De kadavers worden echter niet apart gewogen.

In antwoord op de vragen van de heer Van Looy wordt nog aan het verslag toegevoegd dat krenge ongeveer 10 percent van het totale aanbod van dierlijk afval uitmaken. Het aandeel van GRM is moeilijk precies te berekenen, aangezien dit vrij veelvuldig vrijkomt bij slagers, waarbij wegens de risico's tot hiertoe alle afval als GRM werd beschouwd, ongeacht de werkelijke categorie van het afval.

In antwoord op de vraag welke soorten afval de diverse categorieën precies bevatten, wordt verwezen naar de lijst in artikelen 4, 5 en 6 van de verordening 1774/2002, die ter beschikking van de leden wordt gesteld. De verschillende lijsten met erkende

installaties en ophalers zijn vrij te verkrijgen bij de OVAM.

De heer Bex maakte opmerkingen over het onevenwichtig karakter van de kostenstructuur, met name dat het grootste deel van het aanbod aan krenge en dierlijk afval afkomstig is van de slachthuizen en vleesverwerkende bedrijven, maar dat de kosten voor de ophaling en verwerking ervan worden doorgeschoven naar de veehouderij. Dit wordt betwist door de OVAM : het grootste deel van de krenge komt vrij in de veehouderij. Krenge die vrijkomen in slachthuizen, vertegenwoordigen slechts ongeveer 3 procent van het totale aantal krenge. Het gaat dan om dieren die op de vrachtwagen of in de stallen van slachthuizen sterven. Er komen geen krenge vrij in vleesverwerkende bedrijven.

De verwerking van de 700.000 ton dierlijk afval die jaarlijks geproduceerd wordt, gebeurt volgens een methode die sinds de grote voedselcrisissen van enkele jaren geleden grotendeels ongewijzigd is gebleven. Een klein deel van het afval wordt verwerkt tot dierlijke vetten of petfood, maar het grootste deel wordt rechtstreeks omgezet in diervoeding en daarna verbrand. Rechtstreekse verbranding van kadavers is ook mogelijk, bijvoorbeeld in dierencrematoria.

Voor kadavers waarvan wordt vermoed dat ze BSE-dragers zijn, wordt een aparte vernietigingsmethode gebruikt. Het hele kadaver, inclusief alle vachten, wordt gesteriliseerd conform de Europese normen voor de efficiënte vernietiging van BSE-prionen. De vernietiging van de kadavers gebeurt onder toezicht van het Federaal Voedselagentschap (FAV). Restanten van echte BSE-gevallen worden bij Indaver verbrand in een draaitrommeloven.

Een klein deel van het diervoeding dat afkomstig is van LRM wordt uitgevoerd naar Duitsland, waar het verbrand wordt met energierecuperatie. Ongeveer 10 procent van het LRM-meel wordt in petfood verwerkt en 2 à 3 procent in meststoffen. De heer Van Looy merkt hierbij op dat die kleine percentages LRM-meel die een nuttige toepassing krijgen in feite niet opwegen tegen de risico's. Dit gaat in feite in tegen de algemene stelregel om geen 'kannibalisme' toe te laten in diervoeding (kadavers van dieren verwerken tot voeder voor vee en gezelschapsdieren).

Voorlopig besluit

Na deze eerste bespreking beslist de commissie bijkomende informatie te vragen aan de OVAM. In

een volgende vergadering zal de verzoeker gehoord worden om zijn verzoekschrift toe te lichten en te antwoorden op de eerste reactie van de minister en de OVAM.

Briefwisseling

Naar aanleiding van de commissievergadering van 24 april 2003 ontving de commissie ook een schriftelijke reactie van de heer Doerrleben op het antwoord van de minister en de OVAM. Na een volgende vergadering werd door de minister ook schriftelijk geantwoord op deze reactie van de verzoeker (zie bijlagen bij het verslag).

II.3. Hoorzitting met de verzoeker op 3 juli 2003

Uiteenzetting van de verzoeker

Op 3 juli 2003 wordt de heer *Ewoud Doerrleben* gehoord in de commissie. De verzoeker stelt voor eerst dat uit het antwoord van de minister en de nota van de OVAM zou kunnen opgemaakt worden dat zijn analyse ongenueanceerd is. Dit verwondert de verzoeker, aangezien de opzet van het verzoekschrift strikt en concreet is en het niet de bedoeling was in details te treden.

De centrale idee is dat ook bij dierlijk afval moet worden gestreefd naar een evenwicht tussen ecologie, economie en technologie.

De basisstelling van het verzoekschrift is dat er een controversie is tussen destructie en verbranding. Dit komt tot uiting in de milieuheffing : op dierlijk afval dat rechtstreeks wordt verbrand wordt 14 euro per ton geheven, terwijl verbranding na destructie van dierlijk afval in opdracht van de overheid niet belast wordt. Door de Europese wetgeving die bepaalt hoe met dierlijk afval moet worden omgegaan, ontstaat automatisch een grote discrepantie tussen de twee vernietigingsmethoden.

Na de dioxinecrisis waren er vier belangrijke bedrijven voor destructie van dierlijk afval : Rendac, Van Pollaert, Cominbel en Arnout. Slechts één bedrijf, Rendac, speelt daarin een centrale rol. De drie andere zijn duidelijk kleinere spelers. Naast laag risicomateriaal krijgen zij ook GRM (gespecificeerd risicomateriaal) dat zij uit hun materiaal moeten selecteren, want Rendac is de enige firma die het GRM kan verwerken. Op die manier zijn de drie kleinere bedrijven afhankelijk van de acceptatie van het GRM door Rendac, en heeft Rendac daarin een monopoliepositie.

Sedert de dioxinecrisis is er een spectaculaire groei van kosten en baten van Rendac : dit bedrijf kent een positieve ontwikkeling. De andere drie bedrijven kennen echter een negatieve ontwikkeling. De klacht van de destructiebedrijven is dat zij voor het GRM-gedeelte van hun afval een veel te hoge prijs aan Rendac moeten betalen. Nochtans was er onlangs een spectaculaire prijsdaling van ongeveer 30 procent : de prijzen zakten van 125 euro per ton naar 90 euro per ton. De verzoeker wijst erop dat dit bij een aanlevering van meerdere vrachtwagens van 20 ton per dag een enorm verschil uitmaakt.

De verzoeker zegt dat hij de OVAM gevraagd heeft om een analyse te maken van de situatie, en te verklaren hoe het komt dat Rendac groeit, terwijl de andere bedrijven het moeilijker krijgen. De minister reageerde niet op het advies van OVAM, waarin gesteld werd dat er een vergelijkend kostprijsonderzoek moest gebeuren tussen de verschillende bedrijven.

Uit een overzicht dat de OVAM ter beschikking stelde, blijkt dat het materiaal dat van de slachthuizen komt het overgrote deel van de totale verwerkingscapaciteit (82 procent) uitmaakt. De veebedrijven zorgen voor 10 procent, de vleesverwerkende industrie voor 5 procent, en de kadavers van gezelschapsdieren vertegenwoordigen 2 procent. Wat betreft de inzameling liggen de cijfers geheel anders : daar staan de slachthuizen voor 18 procent, de veebedrijven voor 44 procent, de vleesverwerkende industrie voor 11 procent en de kadavers van gezelschapsdieren voor 27 procent.

De ophaling is volgens de verzoeker de belangrijkste factor in de indirecte kosten van een bedrijf.

De prijzen die het bedrijf van de verzoeker vraagt voor de ophaling van kleine huisdieren liggen vijf tot tien keer hoger dan die van Rendac. Hoe is een dergelijk groot verschil mogelijk ?

Uit een kostprijscalculatie blijkt dat Rendac de indirecte kosten berekent op basis van het aandeel van 2 procent in het volume en niet op basis van het aandeel van 27 procent in de inzameling. Een groot deel van de kosten voor het ophalen van een gezelschapsdier worden dus niet doorgerekend. De slachthuizen die 82 procent van het volume vertegenwoordigen, krijgen ook 82 procent van de indirecte kosten aangerekend, terwijl dat eigenlijk maar tien procent zou mogen zijn. De slachthuizen klagen dus dat de prijzen te hoog zijn en zoeken naar alternatieven. Ze denken er volgens de verzoeker onder meer aan het afval te laten vergisten, in België of in het buitenland.

De kostprijsvergelijking, die ook door OVAM wordt gevraagd, is dus volgens de heer Doerrleben noodzakelijk. Door te kijken naar de onderdelen van activiteiten, kan men een beter inzicht in het geheel krijgen.

Op zich is concurrentie een goede zaak. Indien er echter onder de kostprijs wordt gewerkt en de andere bedrijven worden gedwongen hetzelfde te doen, dreigen er problemen voor de bedrijven en voor de werkgelegenheid.

Het subsidiesysteem voor landbouwdieren is ook zeer ondoorzichtig. Wanneer een particulier een dood paard laat ophalen door Rendac, dan kan er een vergoeding worden uitbetaald. Wanneer hij het door een ander bedrijf laat ophalen, is dat niet het geval. De bedrijven die in opdracht van Rendac werken, krijgen van Rendac een vergoeding, maar niet rechtstreeks van de overheid.

Daarom herhaalt de verzoeker zijn vraag aan de minister en aan de commissieleden om op zo kort mogelijke termijn een vergelijkend onderzoek te laten uitvoeren. Zo kan iedereen een duidelijk zicht krijgen op de werkelijke kosten en kan worden nagegaan of de prijs die door de overheid aan de landbouwers wordt uitbetaald, gebaseerd is op de reële kosten.

Opmerkingen en vragen van de leden

De heer *Jef Van Looy* heeft uit de uiteenzetting begrepen dat er een milieuheffing moet worden betaald indien een kadaver wordt verbrand, maar niet indien het eerst wordt verwerkt tot diermeel en daarna verbrand. Dat lijkt de spreker eigenaardig. Waarom die grote omweg ? Is dat de reden voor het prijsverschil ?

De heer *Ewoud Doerrleben* antwoordt dat er in Europa onvoldoende capaciteit is om het dierlijk afval rechtstreeks te verbranden. Indien men de kadavers eerst tot diermeel verwerkt, is er wel voldoende capaciteit.

De heer *Jacques Timmermans*, voorzitter, stelt voor om de hoorzitting af te sluiten. Het formuleren van een conclusie kan in een volgende zitting gebeuren. De voorzitter vindt wel dat de commissie zich moet hoeden om te zeer in te gaan op de commerciële aspecten. Het verzoekschrift is in die zin een randgeval.

De heer *Jos Bex* deelt de mening van de voorzitter dat de commissie zich niet moet inlaten met de louter commerciële aspecten en de concurrentie tus-

sen ondernemingen. Niettemin zijn er een aantal problemen die het commerciële aspect raken maar die de commissie toch nader moet bekijken

De commissie stemt op 3 juli 2003 in met het voorstel van de voorzitter om de termijn voor behandeling van het verzoekschrift met 3 maanden te verlengen (cfr. artikel 4 van het bijzonder decreet van 6 juli 2001 houdende regeling van het recht om verzoekschriften bij het Vlaams Parlement in te dienen).

Bijkomende informatie

Door de OVAM werd in september 2003 bijkomende informatie bezorgd over de definities van categorieën dierlijke bijproducten (verordening EG/1774/2002), de definities van gezelschapsdier en landbouwhuisdier, de evolutie van de geproduceerde hoeveelheden dierlijk afval en hun eindbestemming, de ophaling van dode gezelschapsdieren, de kostprijzenstructuur van Rendac (algemeen), het financieringssysteem van krengeophaling en de aanvoer en afvoer van en naar Rendac in 2002. De commissieleden kregen ook een kopie van de overeenkomst inzake de financiering door het Vlaamse Gewest van de ophaling en verwerking van krenge door Rendac voor het jaar 2003.

II.4. Afronding van de bespreking op 9 oktober 2003

De bespreking van het verzoekschrift wordt voortgezet op 9 oktober 2003. De heer *Jacques Timmermans*, voorzitter, herinnert eraan dat het verzoekschrift reeds meermaals werd besproken. De verzoeker werd gehoord en heeft ook reeds schriftelijk gereageerd. Het lijkt logisch dat de commissie nu tot een conclusie komt, anders blijft het een aanslepende woord-tegen-woord-discussie. De commissie kan zich ook niet mengen in de procedures voor erkenning van ophalers en verwerkers van dierlijk afval en in de commerciële aspecten (prijsvorming op de markt).

De voorzitter herinnert aan de oorspronkelijke vragen van de verzoeker aan het parlement, dus de vragen zoals opgenomen in het verzoekschrift ingediend op 20 maart 2003. De verzoeker vroeg :

1) dat het Vlaams Parlement de minister opdraagt een vergelijkend onderzoek van kostprijzen te laten uitvoeren, conform de aanbevelingen van de OVAM ;

2) dat het Vlaams Parlement, na uitvoering van het onderzoek, de minister vraagt om de exclusieve regelingen betreffende tegemoetkomingen in de kosten van de ophaling van landbouwhuisdieren op te heffen ;

3) dat de minister een aangepaste regeling uitwerkt die aan alle ondernemingen gelijke rechten en kansen biedt voor mededinging en onafhankelijkheid ;

4) dat het Vlaams Parlement de minister vraagt de regeling voor prestatievergoedingen in het Vlaams Gewest te herzien. Bij het sterven van landbouwdieren die worden gehouden uit liefhebberij en zonder bedrijfsmatige productie voor consumptie, moeten de eigenaars zelf de volledige kosten dragen van de ophaling, verwerking en vernietiging zonder aanspraak te kunnen maken op uitkeringen gefinancierd met gemeenschapsgelden.

De eerste vraag, over het kostenvergelijkend onderzoek, lijkt de voorzitter de belangrijkste vraag. Wenst de commissie hierop in te gaan ?

Wat de tweede en de derde vraag betreft : de minister en de OVAM betwisten dat het om een exclusieve regeling gaat. Een aangepaste regeling zou – indien nodig – echter het gevolg kunnen zijn van het kostenvergelijkend onderzoek (vraag 1).

De vierde vraag lijkt de voorzitter een beleidsvraag, met name : indien landbouwdieren uit liefhebberij worden gehouden, moet de eigenaar dan zelf de volledige kosten dragen van ophaling, verwerking en vernietiging van de krenge ? De gevolgen van deze eventuele maatregel zouden wel kunnen worden meegenomen in het onderzoek.

De heer *Jef Van Looy* stelt dat hij akkoord kan gaan met de vraag aan de minister om een vergelijkend onderzoek van de kostprijzen uit te voeren. De andere vragen kunnen inderdaad slechts worden beantwoord wanneer de resultaten van het onderzoek beschikbaar zijn. Het lid wijst erop dat de ophaling en verwerking in vele andere landen, en ook in Wallonië, gratis is of fors wordt betaald. Het voorstel van de verzoeker om particulieren te laten betalen voor landbouwdieren die uit liefhebberij worden gehouden, moet ook vanuit het oogpunt van de volksgezondheid worden bekeken. Het gaat hier immers om risicomateriaal dat voor verwerking wordt aangeboden.

III. CONCLUSIE

De commissie besluit de Vlaamse regering te vragen een vergelijkend onderzoek uit te voeren naar de kosten en de prijzen voor de ophaling en verwerking van dierlijk afval. Uit de resultaten van dat onderzoek moet blijken of een aanpassing van de huidige regeling al dan niet nodig is.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Jef VAN LOOY

Jacques TIMMERMANS

Jos BEX

BIJLAGEN

Reactie van de heer Ewoud Doerrleben op het standpunt van de minister (vergadering van 24 april 2003)*Situatieschets ongenueanceerd ?*

De vermelde aspecten in het verzoekschrift richten zich uitsluitend tot de hoofdzaken van het onderwerp – de verzoeken tot aanpassing van het beleid van de Vlaamse Regering betreffende dierlijke afvalstoffen.

Volledige opsomming met toelichtingen van alle bijzakelijke aspecten zal de duidelijkheid niet bevorderen. De verwerking van dierlijke afvalstoffen is complex voor een allesomvattende korte beschrijving.

Centraal aspect in het verzoekschrift verwijst naar de ernstige financiële ontwikkelingen van de destructie-bedrijven. Op vraag van Doerrleben heeft OVAM een onderzoek ingesteld. Het resultaat is een advies aan de Minister om een vergelijkend onderzoek van de werkelijke kostprijzen in te stellen. In het antwoord van de Minister wordt dit cruciale punt volledig genegeerd.

De bewering van de Minister is onterecht dat het verzoekschrift op sommige punten zelf foutief is.

De term "onvolledigheid" zou beter geplaatst zijn voor de punten van :

- de classering van de kadavers is onvolledig aangegeven (HRM niet benoemd naast GRM).
- de toewijzing van de vergunningen voor GRM verwerking.

Europese maatregel – financiële tegemoetkoming

De Minister maakt een opmerking die verwijst in het verzoekschrift naar :

"Naast de tegemoetkoming in de kosten van ophaling van gestorven landbouwhuisdieren werden de betreffende regelingen van het Vlaamse Gewest uitgebreid met een kostendekking in de verwerking en het vernietigingsproces.

Het Vlaamse Gewest betaalt deze tegemoetkomingen in de kosten rechtstreeks aan de verwerker, na financiële controle. De aanbieders van kadavers van landbouwhuisdieren betalen slechts het resterende deel van de kosten. Hierbij wordt onder andere onderscheid gemaakt in de tarieven van Abonnementplichtige en Niet-abonnementplichtige bedrijven. "

Slechts de vaststelling van **een** financiële tegemoetkoming volstaat te vernoemen als een hoofdzakelijk aspect. De hoogte van de sommen van de tegemoetkomingen zijn bijzaak.

De Minister geeft details (percentage) van de financiële tegemoetkomingen. Deze percentages zijn politieke besluiten. Doerrleben wenst het parlement erop te wijzen om de berekening (betaling) van de reële geldsommen als ook de percentages zeer kritisch / twijfelachtig te beschouwen. Zie opmerkingen onder **Financiële Controle**.

Klassering van kadavers

De klassering HRM (voor gezelschapsdieren) naast GRM ontbreekt in de tekst. Voor de correctheid had deze aangeduid / genoemd moeten zijn.

Verwerking GRM

Verwerking van HRM en GRM zijn aan strenge voorwaarden gebonden. Een aspect is dat de verwerking volledig gescheiden (inclusief de gebouwen en terreinen) moet zijn van LRM. Het kwantitatieve aanbod van HRM en GRM zijn in vergelijking tot LRM klein. De investeringen zijn hoog bij uitbreiding naast LRM verwerking. De Europese wetgeving t.a.v. HRM en GRM is nog niet definitief.

Bijeen maakt dat de beslissing tot verwerking van HRM en of GRM door de ondernemingen weloverwogen gemaakt moet worden.

Rendac is tot op heden steeds de enige verwerker geweest en gebleven van HRM en GRM. Van Pollaert en Arnout hebben een vergunning voor de verwerking van HRM en GRM. Zij wachten de verdere ontwikkelingen af alvorens actief te zijn.

Van Pollaert heeft haar verwerking recent (2002) verplaatst naar Gent – volledig nieuwe fabriek. Tijdens de opstart heeft men met veel tegenslagen moeten afrekenen.

Indien de ingewonnen informaties juist zijn dan is de positie van Arnout dat zij in de bestaande huisvesting de verschillende verwerkingen NIET gelijktijdig kunnen doen. Zij zouden dan een keuze moeten maken tussen LRM of de volledig omschakeling naar GRM.

Men moet rekening houden met het gegeven van concurrentie :

- Rendac is financieel een ZEER sterk bedrijf naast dat de onderneming een bevoorrechte positie bij de overheid geniet.
- Tegen Rendac zijn ernstige bedenkingen over de prijzen / kostprijsberekening voor GRM en HRM verwerking en ophaling.
- Opstarten van een uitbreidingsactiviteit geldt, tijd, extra inspanningen en inzet vergt naast de bestaande activiteiten.

Rendac heeft aangegeven haar belangen, marktaandeel en investeringen van HRM en GRM zal beschermen. Dit zal zij met commerciële middelen (prijsoorlog) gestand doen. Opstarten van HRM en GRM verwerking is voor Van Pollaert en Arnout dus niet zonder extra commerciële bedrijfsrisico's.

Ook Doerrleben kreeg bij opstart (1998) van Rendac dezelfde opmerking. Onmiddellijk is Rendac toen gestart met het HOKA systeem in samenwerking met het huisdierencrematorium van Boom.

Samengevat : de interesse is aanwezig ; maar de omstandigheden zijn (nog) niet gunstig in het voordeel van uitbreiding – GRM verwerking. Men zal de ontwikkelingen verder moeten afwachten. De resultaten uit mijn verzoek voor vergelijkend kostprijsonderzoek zullen zeer bepalend zijn voor de beslissingen in de ondernemingen.

Ophaling GRM

De opmerking van de Minister betreffende de vrije markt en ophalingen refereert grotendeels naar de zin :

*"Zo hebben de erkende ophalers van kadavers van gezelschapsdieren tegenwoordig geen mogelijkheid meer op basis van de prijs en voorwaarden de keuze te maken aan welk **destructiebedrijf** [Doerrleben onderlijnt en vet] zij hun dierlijke afvalstoffen zullen aanbieden."*

Hier is bewust alleen naar destructiebedrijf verwezen om 2 redenen :

1. het onderwerp van het verzoekschrift refereert uitsluitend naar de situatie van destructie en haar directe gevolgen.
2. de beschikbare totale / maximale verwerkingscapaciteit van de verbrandingsinstallaties, dierencrematoria (dierenbegraaftplaatsen) voor vernietiging van gezelschapsdieren is verwaarloosbaar in vergelijking tot de totale destructie capaciteit. De capaciteit is evenmin ONTOEREIKEND het volledige aanbod van uitsluitend de gezelschapsdieren te kunnen verwerken. Destructiecapaciteit is ook in deze sector een noodzakelijkheid.

Voor ophaling van GRM en HRM zijn meerdere spelers actief als ophaler of als vervoerder. Hierbij moet men ook tussen de ophalers en vervoerders onderscheidingen maken. Enkele richten zich op specifieke dierlijke afvalstromen. Een deel van deze ondernemingen die actief werkzaam in onderaanneming van Rendac. Echter deze aspecten zijn naar het onderwerp van het verzoekschrift van geen belang / bijzaak. Dit aspect kan eventueel, mogelijk in de toekomst, van belang worden voor nader onderzoek of beoordeling indien de Minister haar beleid aanpast.

Preventie van sluikstorten

De aspecten van sluikstorten, de vergunningen voor ophaler van HRM en de financiële tegemoetkomingen zijn in principe opzichzelfstaande onderwerpen. Hierbij is de financiële tegemoetkoming een beleidsinstrument tot preventie van sluikstorten.

Sluikstorten van gehoeftedieren draagt een gevaar voor de Volksgezondheid (miltvuur). De overheid heeft ALTIJD streng toezicht gehouden, ook lang vóór 1993.

In 1993 werd door OVAM met de sector normgewichten van dieren bepaald. Met de normgewichten kan men de vergelijking maken en inzicht krijgen in de stromen van de geregistreerde dieren van landbouwbedrijven en particulieren naar slachthuizen, destructie etc.

Het normgewicht is tevens een instrument om sluikstorten te kunnen signaleren.

Dit aspect is naar het onderwerp van het verzoekschrift bijzaak. Om dezelfde reden van bijzaak heb ik mijn opmerkingen t.a.v. de normgewichten en de zaak van de gecombineerde ophalingen van landbouwdieren met de gezelschapsdieren niet expliciet vernoemd. Zie ook **Financiële Controle**.

Tegemoetkomingen aan één bedrijf

Op dit punt geeft de Minister foutieve misleidende informatie aan het Parlement. Dit kan Doerrleben door stukken aantonen.

1. Als onderneming werd de ophaling van (specifieke) landbouwdieren door OVAM geweigerd (2001).
2. Op 3/2/2001 werd een geit aangeboden gevorderd door de Rijkswacht Willebroek. Deze zaak is gemeld bij OVAM in verband met de vergoedingen. Tot op heden nimmer uitgeklaard noch enige vergoeding / tussenkomst ontvangen.
3. In 2002 is het dierencrematorium in Sombreffe opgestart (WAALS GEWEST). Hier kan men ook paarden cremëren. Zij kunnen van de overheid GEEN tegemoetkoming ontvangen. Ook OVAM heeft mij nooit helderheid gegeven of het Vlaamse Gewest een tussenkomst geeft vergelijkbaar met de vergoedingen aan Rendac.

Evenals de "interesse voor GRM verwerking" verlangt Doerrleben vóór aanvang van de bouw en exploitatie van haar verbrandingsinstallatie (identiek aan het dierencrematorium in Sombreffe) dat voor paarden of alle overige landbouwdieren dezelfde voorwaarden en financiële tegemoetkomingen gelden welke Rendac geniet.

Ook voor dit aspect **behoort iedereen gelijk** behandeld te worden aan de wet of het beleid van de Minister.

Financiële Controle

Ik heb dit punt van de Financiële Controle niet willen uitdiepen in mijn verzoekschrift. Dit zou het verzoekschrift de inhoud geven van het verwijt aan de Minister van financieel wanbeleid. In dat geval wordt het onderwerp de inzet van een politieke negatieve ruzie tussen de Minister en het Vlaamse Parlement.

Het is zeer onverstandig geweest van de Minister om dit belangrijke punt als verweer te noemen ondanks dat het aan de basis ligt van mijn verzoek.

De audit van de fysieke gegevens (referentie OVAM normgewichten) en van de financiële gegevens staan bloot aan zeer zware kritiek. Hier de verwijzing naar de zaak en mijn gesprek met de heer Frank Parent (OVAM) voor stopzetting van de gecombineerde inzameling van landbouwdieren met gezelschapsdieren en behandeling van mijn klacht tegen Rendac bij de Raad voor de Mededinging (valse prijsconcurrentie).

Vanaf medio januari 2002 stelt Rendac de volledig gescheiden ophaling van kadavers van landbouw- en gezelschapsdieren in werking. Op deze wijze wordt voorkomen dat Rendac de kosten van verwerking van gezelschapsdieren (naar schatting 9.500 ton) aan de Vlaamse Overheid kan blijven doorrekenen.

Anders aspecten zijn :

Rendac als onderneming kent verschillende zelfstandige nevenbedrijven (Rendac – Rendac Transport – Rendac Ondes – HRM services). Iedere onderneming draagt zijn eigen financiële administratie.

Tijdens het inwinnen van informaties heeft Doerrleben moeten vaststellen dat landbouwers facturen ontvangen van Rendac Transport. Andere niet-landbouwbedrijven (slachthuizen en dierenasielen) worden mij de facturen getoond van Rendac NV.

Telefonische navraag bij het auditbureau vertelt men zich strikt houdt aan de door de Minister geformuleerde opdracht MET alle BEPERKINGEN (w.o. de aangeboden prijs van de audit). Zij is bovendien afhankelijk van de informaties welke door Rendac zelf worden vrijgegeven. M.a.w. slechts een deel van de analytische boekhouding in de Rendac organisatie kan gecontroleerd worden.

Nergens heeft Doerrleben gevonden dat ook het ophaalregister gecontroleerd wordt i.v.m. de gecombineerde ophalingen door de kadaverwagens. Enkel de nieuwe kadaverwagens beschikken over een eigen weging per ophaling.

De Federale, noch de Vlaamse overheid controleert het aanbod van kadavers bij aankomst in Denderleeuw.

Wanneer een dierenambulance aangereden schapen op bevel van de politie moet verwijderen dan is het de directie van Rendac die haar toestemming geeft met de vervoersopdracht. Het is Rendac die in dat geval de dierenambulance een transportvergoeding toekent.

Met het aanreiken van de jaarcijfers van de destructiebedrijven heb ik OVAM gevraagd om een beoordeling te laten maken van de financiële ontwikkeling. OVAM is daar niet aan uitgekomen. En komt met het voorstel van een diepgaand onderzoek naar de werkelijke kostprijzen.

De verschillen van de afvalstromen bij Rendac zijn zeer groot. In de kostprijsberekening van Rendac wordt hiermee geen rekening gehouden.

Tijdens een onderhoud met de directie van Rendac (medio april 2000) stelt zij :

"de verwerking van gezelschapsdieren heeft GEEN invloed (kosten noch capaciteit) op de onderneming. Dit aanbod is voor Rendac verwaarloosbaar."

De tabel in bijlage 2 van het verzoekschrift spreekt deze uitspraak tegen.

In de kostprijsberekening maakt men onderscheid tussen de kosten van verwerking en de kosten van de overhead.

De kosten van de overhead worden voor het grootste deel veroorzaakt door de handelingen verbonden aan de uitvoering van alle individuele opdrachten/ophalingen. Wanneer in een onderneming grote verschil-

len zijn tussen de opdrachten in de hoeveelheid (kg – aantallen) zal men in de kostprijsberekening tot uiting brengen (bijvoorbeeld : kwantum korting).

In de kostprijsberekening van Rendac, noch in de factuurprijzen heb ik GEEN significante verschillen van de prijzen kunnen terugvinden.

Doordat de organisatie van Rendac meerdere ondernemingen kent, kan men niet vaststellen welke handelingen of welk deel van de overheadkosten aan welke onderneming wordt toegerekend. Men mag zich de vraag stellen hoe (welke kosten) het percentage van de tegemoetkoming bepaald is / wordt. Is dit berekend op grond van een toeslag per kg verwerkt afval i.p.v. de toeslag overhead te berekenen naar het aantal opdrachten / ophalingen ?

Wanneer men de vergelijking maakt tussen de overige destructiebedrijven en huisdierencrematoria met Rendac dan ziet men dat zij een gelijkmatiger aanbod (min of meer steeds gelijke hoeveelheid kg) per opdracht kennen. Het is voor de handliggend dat onder dergelijke omstandigheden de overheadkosten eenvoudig als een toeslag per kg te berekenen in de verwerkingsprijs.

Het is niet de taak van een bedrijfsrevisor **werkend in opdracht van de overheid** om dit financiële voordeel, welk daardoor de overheid geniet, negatief te beoordelen. **Het is valse schijn (vals argument) van de minister waarmee zij het Parlement gunstig stemt om de situatie ongemoeid (ongewijzigd) te laten.**

Dit onderzoek draagt ook voor de overheid een risico met zich mee dat zij slechts een gering deel van de werkelijke kosten draagt. Het zal veel minder zijn dan wat de Minister meent dan "In 2002 werd deze steun afgebouwd naar 50". In de kostprijsberekening van Rendac worden de indirecte kosten op basis van kg verdeeld. Indirecte kosten in een onderneming komen voort door de opdrachten (ophalingen) en niet door het gewicht.

Deze kg methode is in het voordeel van de overheid ; in het nadeel van de slachthuizen. Ook ondervinden de dierencrematoria hiervan het ernstige nadeel (valse prijsconcurrentie – kruisfinanciering).

Voor een objectieve aanpassing van het beleid t.a.v. ophalingen HRM & GRM en voor de tegemoetkomingen is eerst inzicht van de werkelijke kosten nodig. Dan zal pas blijken dat de andere destructiebedrijven hun "passieve interesse" kunnen omzetten "naar actieve interesse".

Het Parlement kan dan met de Minister oordelen over eventuele alternatieve financieringen voor de kosten van het vernietigen van de landbouwdieren.

Waarom treedt de sector niet op ?

Het antwoord op deze vraag is eenvoudig : in de sector onderhoudt ALLEEN de onderneming van Doerrleben geen relatie met Rendac. Alle overige ondernemingen bieden dierlijke afvalstoffen aan bij Rendac.

Wanneer de klanten bij Rendac bezwaar maken of protesteren tegen de voorwaarden, prijzen, etc kan dit tot gevolg hebben dat hun aangeboden dierlijke afvalstoffen worden geweigerd. Rendac heeft geen **aanvaardingsplicht**. Er zijn vele gevallen bekend van weigeringen door Rendac aan klanten ; en zelfs ook aan onderaannemers van Rendac.

De onafhankelijke positie van Doerrleben ten opzichte van Rendac laat het toe openbaar bezwaar te maken tegen de handelspraktijken van Rendac.

Verzoekschrift van de heer Ewoud Doerleben over de ophaling, verwerking en vernietiging van dierlijke afvalstoffen – Bijkomend antwoord van de minister op de reactie van de verzoeker

– Situatieschets ongenueanceerd ?

Op p. 3 van het antwoord van de minister wordt wel degelijk gesteld dat "Uiteraard zou een diepgaand onderzoek meer duidelijkheid kunnen bieden over de financiële situatie van deze sector".

OVAM vond het verder nuttig om in het antwoord te wijzen op fouten/onvolledigheden.

– Europese maatregel – financiële tegemoetkoming

De in de voorbije jaren door Vlaamse overheid en veehouders betaalde sommen voor dode landbouwdieren kunnen opgelijst worden (cijfers worden bezorgd). Wat de methodiek en berekening betreft kan gesteld worden dat deze begin jaren '90 werd uitgewerkt door GIMV en VMH, dat steeds gestart wordt van de door de bedrijfsrevisor geattesteerde boekhouding, dat er steeds een externe financiële audit gebeurt en dat de financieringsvoorstellen ter zake steeds aan IF worden voorgelegd. Verder is er steeds een advies van de Commissie Dierlijk Afval.

– Verwerking GRM

Rendac geniet o.i. niet over een bevoorrechte positie bij de Vlaamse overheid. Gelijkwaardige behandeling staat hoog in ons vaandel.

– Ophaling GRM

Het is een actueel gegeven dat dode gezelschapsdieren meerdere bestemmingen kunnen hebben.

– Tegemoetkomingen aan één bedrijf

1. Bij de behandeling van de erkenningsaanvraag van Incine in 2001 werd het ophalen van krenge van landbouwdieren inderdaad geweigerd omwille van de toenmalige (en huidige) GRM-problematiek (speciale eisen inzake traceerbaarheid n.a.v. inspecties EC). Bij de vernieuwing van de erkenning (momenteel in behandeling) zullen de ophaalactiviteiten van Incine geëvalueerd worden en kan eventueel het ophalen van krenge van landbouwdieren worden toegestaan.
2. Voor het ophalen hiervan kan niet vergoed worden omdat Incine hiervoor niet erkend is en de ophaling dus niet had mogen verrichten.
3. In het geval verscheidene spelers effectief actief zouden zijn op het vlak van ophaling en verwerking van krenge, dient door de Vlaamse overheid en producenten (veehouders,...) nagedacht te worden over de praktische (financiële) regeling (vrije markt ? aanbesteding om beste prijs-kwaliteit te hebben ? gebiedstoewijzing ?...). Daarbij moet rekening worden gehouden met zowel sanitair-veterinaire als milieuhygiënische aspecten. Zoals reeds gesteld zijn we principieel akkoord met gelijkwaardigheid.

– Financiële controle

Rendac heeft in 2002 inderdaad verdere aanpassingen gedaan aan zijn inzamelsysteem van dode gezelschapsdieren (HOKA, zie onze nota). Wij blijven er echter bij dat de financiering enkel voor dode landbouwdieren gebeurt want naast de financiële gegevens vormt het ophaalregister van dode landbouwdieren (gescheiden van dat van de dode gezelschapsdieren) het sleutelement. De klacht van Incine voor de Raad voor Mededinging is nog lopende, tenminste wat de zaak ten gronde betreft. Wat de voorlopige maat-

regelen betreft, heeft Incine de zaak voor het Hof van Beroep verloren. Het dossier zou momenteel stilliggen.

Wat de financiële doorlichting betreft, worden o.i. alle stukken van de analytische boekhouding die betrekking hebben op het Vlaamse Gewest ter beschikking gesteld.

Er is inderdaad geen visuele controle bij de aanlevering van kadavers bij Rendac.

Wat de combinatie kost per kg en kost per ophaalbeurt betreft (overhead), kan gesteld worden dat dit voor de kringen van landbouwdieren wordt toegepast voor wat de transportkosten betreft. Hier wordt een wegingsfactor van 25 % gebruikt voor de kost/kg en 75 % voor de kost per ophaalbeurt (stop) omdat dit beter aansluit bij de realiteit.
